

Моніторингова місія Організації Об'єднаних Націй
з прав людини в Україні

Відповідальність за вбивства та насильницькі смерті під час протестів на Майдані

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ
ПРАВА ЛЮДИНИ
УПРАВЛІННЯ ВЕРХОВНОГО КОМІСАРА

20 лютого 2020 р. відзначається річниця закінчення найбільш кривавої фази протестів на Майдані. Вісімдесят три протестувальники, журналіст, особа, яка не брала участь у протестах, та 13 правоохоронців втратили свої життя в період з 21 січня до 20 лютого 2014 р. З лютого минулого року, коли ММПЛУ ООН¹ випустила інформаційну довідку щодо відповідальності за вбивства та насильницькі смерті під час протестів на Майдані,² прогрес у цих справах був малопомітний.

Слідством встановлено виконавців 55 вбивств. Незважаючи на передачу цих справ до суду, їхній розгляд затягується. Суд над п'ятьма працівниками спецпідрозділу МВС "Беркут", який просунувся найбільше, був перерваний їхнім переведенням на територію, яка контролюється самопроголошеною "Донецькою народною республікою" та самопроголошеною "Луганською народною республікою". Повернення двох обвинувачених дає надію, що, принаймні, розгляд їхньої справи продовжиться. Суд над іншими трьома обвинуваченими, скоріш за все, буде призупинено до прийняття рішення про судовий розгляд за їхньої відсутності (in absentia), що може бути проблематичним через недоліки законодавства. Інші процеси затягуються самими обвинуваченими, що толерується суддями. Варто зазначити в цьому контексті справу високопосадовця МВС, обвинуваченого у перевищенні службових повноважень, що призвело до вбивства та заїбелі протестувальників 18 лютого 2014 р. Через часті неявки обвинуваченого на засідання, суд, який отримав справу в травні 2018 р., все ще не розпочав розгляд справи по суті. Також, суд над чоловіком, обвинуваченим у викраденні протестувальника, який пізніше помер від обмороження в лісі, не може розпочатися з 2018 року через самовідвід п'яти суддів.

ММПЛУ вітає завершення розслідування щодо колишнього високопосадовця міліції, обвинуваченого у перевищенні службових повноважень та організації вбивств протестувальників 18 лютого 2014 р. в Києві, а також колишнього начальника та працівника управління СБУ у Хмельницькій обл., обвинувачених у перевищенні службових повноважень, що призвели до вбивства жінки в Хмельницькому 19 лютого 2014 р. Суд у цих справах, однак, не просувається вперед. Затримки у першій справі викликані самовідведенням 10 суддів у двох судах з липня 2019 р. У другій - рішенням про об'єднання окремих справ двох обвинувачених.

Розслідування загибелі 42 чоловіків та однієї жінки не побачили значного прогресу. В той час, як у деяких справах слідство встановило хоча б організаторів вбивств, безпосередні виконавці встановлені не були. В розслідуваннях загибелі 21 з них, включаючи 13 правоохоронців, не було встановлено жодного підозрюваного. Прийняття закону у 2019 р. дозволило запобігти затримкам, пов'язаним з передачею розслідувань з ГПУ до новоствореного ДБР, що передбачало переведення слідчих з ГПУ до ДБР за спрощеною процедурою, і, таким чином, зберегти інституційну пам'ять розслідувань.

ПЕРЕШКОДИ ЕФЕКТИВНОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ

Недоукомплектованість судів слідчими суддями, які надавали дозволи на проведення слідчих дій, в тому числі експертиз.

Так званий "закон про недоторканність", який недопускає проведення розслідувань вбивств правоохоронців.

Декілька високопосадовців МВС, обвинувачених в організації злочинів проти протестувальників, не були відсторонені від посад, демотивуючи своїх підлеглих свідчити про участь міліції у цих злочинах.

Недостатність фінансування та недоукомплектованість установ судових експертиз, що негативно впливає не тільки на балістичні експертизи для розслідування справ Майдану, а й інших злочинів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ММПЛУ

Уряду України:

- Забезпечити незалежне і неупереджене розслідування **ВСІХ** без виключення вбивств, скоєних під час протестів на Майдані;
- Виділити експертним установам необхідні ресурси;
- Забезпечити, щоб у судових процесах у справах про вбивства, скоєних під час протестів на Майдані, не було непотрібних і необгрунтованих затримок;
- Забезпечити явку в суд підозрюваних та обвинувачених, звільнених з-під варті;
- Скасувати "закон про недоторканність";
- Змінити процедуру зачного провадження, дозволивши повний перегляд вироку після затримання обвинуваченого.

Міжнародному співтовариству:

- Забезпечити належний розгляд запитів щодо екстрадиції підозрюваних або обвинувачених у вбивствах під час протестів на Майдані, які переховуються від слідства;
- Надати необхідну правову допомогу слідчим у розслідуванні вбивств, скоєних під час протестів на Майдані;
- Надати необхідну технічну допомогу розслідуванням вбивств, скоєних під час протестів на Майдані.

¹ Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) була розміщена в березні 2014 р. для, зокрема, "встановлення фактів та обставин та проведення співставлення заяв щодо порушень прав людини, які були вчинені у ході антиурядових демонстрацій, і застосування у зв'язку з ними насильства, що мали місце у період між листопадом 2013 року та березнем 2014 року". Див. ст. IV.1.c) Угоди між Урядом України та Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини про розміщення короткотермінової моніторингової місії ООН з прав людини в Україні від 31 липня 2014 р., доступна за посиланням: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-14.

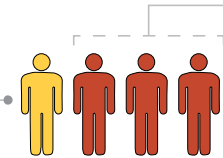
² Доступна на вебсайті ООН в Україні за посиланням: <https://bit.ly/3bP7sln>.

Чоловік, викрадений та побитий "тітушками", помер від обмороження в лісі.

14 ймовірних злочинців встановлені

12 втікли і переховуються.
2 постали перед судом (організатор та викрадач).

**Київ,
21-22 січня 2014 р.**

Трое чоловіків зазнали смертельних вогнепальних поранень в епіцентрі сутичок.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

Трое чоловіків померли від вогнепальних поранень.

1 ймовірний злочинець встановлений

Працівник спецпідрозділу "Беркут" втік до РФ, перебуває в розшуку.

Діючий і колишній посадовець МВС постали перед судом за перевищення повноважень та організацію вбивств протестувальників.

**Київ,
18 лютого 2014 р.**

Загинули від вогнепальних поранень.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

Чоловік, який не брав участь у протестах, загинув у пожежі в офісі Партії Регіонів.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

Помер внаслідок наїзду міліцейської вантажівки, якою незаконно заводили інший протестувальник.

2 ймовірних злочинці встановлені

Працівник спецпідрозділу "Беркут" засуджений до 5 років умовно за нанесення удару потерпілому кийком, тим самим штовхнувши його під вантажівку.

Справа іншого протестувальника, який здійснив наїзд, знаходиться в суді.

Чотири чоловіки померли від поранень, отриманих під час сутичок. Чоловік і жінка були затоптані насмерть, тікаючи від працівників спецпідрозділу "Беркут". Ще один чоловік помер від серцевого нападу, тікаючи від працівників спецпідрозділу "Беркут".

ВИКОНАВЦІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

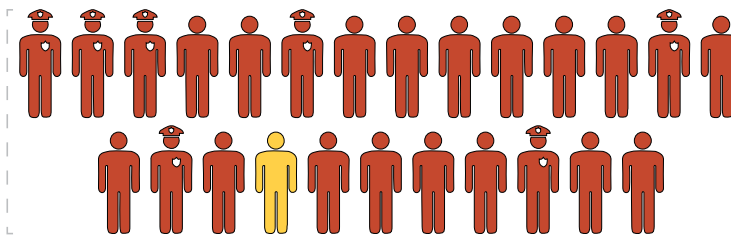
Справа колишнього начальника Управління СБУ в м. Києві та Київській області за обвинуваченням у перевищенні повноважень, що призвели до вбивства 10 і загибелі 7 осіб, знаходиться в суді 4 роки.

25 чоловіків були вбиті під час "антитерористичної операції", включаючи 7 правоохоронців.

ВИКОНАВЦІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

Окрім вбивства журналіста.

**Київ,
18-19 лютого 2014 р. ("антитерористична операція")**

Журналіст був застрелений під час фільмування зборів "тітушок".

13 ймовірних злочинців встановлені

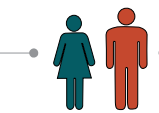
10 втікли і переховуються, в тому числі і ймовірний стрілець.
2 засуджені за хуліганство.
Ще один обвинувачується у вбивстві, справа в суді.

Зазнала вогнепального поранення в голову перед будівлею СБУ вранці, коли протестувальники увірвалися туди.

2 ймовірних злочинці встановлені

Два судових процеси почалися у другій половині 2019 р.

**Хмельницький,
19 лютого 2014 р.**

Зазнав смертельного вогнепального поранення біля воріт виїзду з території СБУ ввечері. Протестувальники продовжували блокувати будівлю після стрілянини вранці.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

Двоє правоохоронців зазнали смертельних вогнепальних поранень між 8:00 та 9:00 ранку. Двоє інших - між 9:00 та 9:30.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

47 чоловіків і хлопчик були застрелені в період між 9:00 та 12:00. Ще один чоловік був смертельно поранений близько 17:00.

27 ймовірних злочинців встановлено

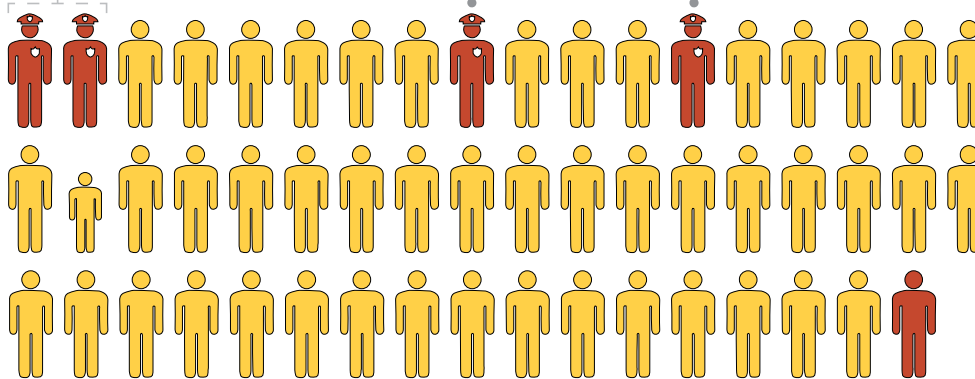
27 працівників спецпідрозділу "Беркут" було повідомлено про підозру у вбивстві 48 та пораненні 80 протестувальників вранці.

22 втікли та переховуються.

Справа інших 5 знаходиться в суді з лютого 2016 р. Суд скасував домашній арешт двом обвинуваченим, трьох звільнив з-під варти. Всі були перевезені на територію, яка контролюється "республіками" 29 грудня 2019 р.

Лише двоє повернулися до Києва, щоб постати перед судом, троє інших залишаються недосяжними для українського правосуддя.

**Київ,
20 лютого 2014 р.**

Зазнав вогнепального поранення зі снайперської гвинтівки.

1 ймовірний злочинець встановлений

Снайпер спецпідрозділу внутрішніх військ МВС "Омега" знаходиться під слідством за вбивство протестувальника.

Застрелений ввечері, після закінчення основних сутичок.

ПІДОЗРЮВАНІ НЕ ВСТАНОВЛЕНІ

